

ÚVOD	13
Iva Mikulová	
Pavel Janoušek NEJEN MANON ANEB HLEDÁNÍ DRAMATU V ČASE VÍCE NEŽ NEJISTÉM	15
Lenka Jungmannová PŮVODNÍ ROZHLASOVÁ HRA ZA PROTEKTORÁTU	57
Olga Scheinpflugová HRA NA SCHOVÁVANOU	71
Jan Drda JAKOŽ I MY ODPOUŠTÍME	129
Václav Záruba SLAVNOST MLÁDÍ	171
Jaroslav Pokorný PLAVCI	249
Jindřich Honzl ROMÁN LÁSKY A CTI	283
Vilém Werner ČERVENÝ MLÝN	303
 Ladislav Khás POD SVÍCNEM JE SVĚTLO	365
Dalibor C. Faltis VERONIKA	377
Jan Bor ZUZANA VOJÍŘOVÁ	435
Jiří Werten TAMEIKE	513
 Dalibor Kvíz TAJEMNÁ JÍZDA	563
Miloš Hlávka KAVALÍR PÁNĚ	577
Jiří Brdečka LIMONÁDOVÝ JOE	631
 František Pavlíček TROSEČNÍK	665
 Zdeněk Jirotko HVĚZDY NAD STARÝM VAVROUCHEM	691

Václav Renč	
BARBORA CELSKÁ	697
 Otmar Gatschä	
ZULAJA	797
 Fan Vavřincová	
NIKDY	815
EDIČNÍ KOMENTÁŘ	820
MEDAILONY AUTORŮ	851
JMENNÝ REJSTŘÍK	859
NÁZVOVÝ REJSTŘÍK	866
SUMMARY	872
ZUSAMMENFASSUNG	873

Olga Scheinpflugová

HRA NA SCHOVÁVANOU

komedie o třech dějstvích

1939

71

OTEC
MATKA
DORA
PANÍ FRIČOVÁ
PAVEL FRIČ
SLEČNA Z PRAHY

PRVNÍ AKT

Obyčejný pokoj, kterému se v rodinách středního stavu říká obytný, ani chudoba, ani přepych, staromódní věci po rodičích a tu a tam moderní věc Dořina. Na psacím stole psací stroj a za ním čelem k obecenstvu Dora. Píše diktát.

OTEC (*chodí sem a tam a diktuje obchodní dopis*): Doba je pro podnikatele dnes krajně nepříjemná neustálými otřesy cen, a proto jsem bohužel nucen svůj původní rozpočet opravit o čtyři tisíce šest set korun, vzhledem k situaci, k si-tu-a-ci, čárka - jež nastala náhlým zdražením dříví. Doufám, že vážený pan doktor pochopí - napiš velevážený, Doro, člověk nikdy nestačí být dost zdvořilý.

DORA: Ale tati!

OTEC: Copak?

DORA: Vždycky děláš do diktátu vedlejší poznámky a zase jsi mě spletl! - Napsala jsem, co jsi říkal v souvislosti, a teď abych přepsala celý dopis. - Nu tak prosím: Doufám, že velevážený pan doktor laskavě pochopí, člověk nikdy nestačí - vidíš, drahoušku, načisto zkažená práce!

OTEC: Nemohu přece za to, že tak rychle píšeš, jsi patrně s to napsat i to, co si současně myslím.

DORA: Vždyť už znáš moje tempo a víš, že tě vždycky prosím: drž se jen a jen textu - a ty tak rád odskakuješ k vedlejším věcem!

OTEC: Odpuť, holčičko, ale každý se neumí tak soustředit, to je tvoje záviděníhodná vlastnost, ale kdo ji nemá, nemůže si ji opatřit. Já jsem prostě jiná povaha a nedovedu deset hodin denně bez oddechu pracovat. My si to s maminkou vždycky říkáme, to, co utáhneš ty, neutáhne ani chlap. Já například si musím občas povolit a vydýchnout, abych mohl zase dál. Nu ovšem, že jsem jakožto tvůj otec o trochu starší nežli ty, ale -

DORA: Nehaň se tolik, tatínku, a diktuj dál, musím to potom ještě přepsat.

OTEC: Ah ovšem, holčičko, tak tedy dál: Velevážený pan doktor jistě pochopí, že jen dobrou vůlí, určit cenu co nejpoctivěji, jsem byl uveden do této nepříjemné situace. Já vím, že mi nepřidá nic, ale pokus je pokus, vid', děťátko!

DORA: Děkuji ti, tati, už tam mám zase půl tvé zbytečné poznámky. (*Čte*) Velevážený pan doktor jistě pochopí, že jen dobrou vůlí určit cenu co nejpoctivěji jsem uveden do této nepříjemné situace, já vím, že mi nepřidá nic - S tebou je, tatínku, těžká práce!

OTEC: A s tebou taky, abys věděla, mohu za to, že mám dceru, která píše rychleji, než mluvím? (*Zlostně*) Podpis a dost, já už raději mlčím, ten člověk mi nestojí za to, abychom se my dva pohádali.

DORA: Hádat se s tebou nemohu, táto, ale -

OTEC: Ale, jaké pak ale? -

DORA: Nevidím to ráda, tati.

O TEC: Co?

DORA: Tohle dodatečné vyjednávání se zákazníky. Za tu dobu, co s tebou stavím, jsem psala takovýchhle dopisů celou řadu, ale ještě jsem neviděla, že by nám někdo přidal. Je rozhodně lepší určit předem: pane doktore, váš srub bude stát tolik a tolik – než potom: velevážený pan doktor zajisté laskavě pochopí –

O TEC: Copak jsem věděl v tomhle případě, že stoupne o týden později dříví o celých dvacet korun na metru?

DORA: Pokaždé nestavíme srub a pokaždé to není dříví, před měsícem jsme prodělali na cementu a před tím na cihlách; jednou je to tahle příčina a po druhé jiná. Loni jsme marně ždímalí osm tisíc z nejbohatšího statkáře v okolí, protože ti stávkovali dělníci a strhli nám penále –

O TEC: Samé nepředvídané věci, ale za to nemohu já, za to může doba. Dřív se to stavělo jedna radost, holčičko, základy byly základy a všechno mělo svoji stálou hodnotu, věci měly svou cenu a ta se neměnila každým dnem. Dnes nemáš nic jisté, nic, ani vlastní pozemek, děťátko, taková je doba, milá Doro, a já přece nejsem prorokem, abych si s ní věděl rady.

DORA: To ale obchodník musí být, tati, jinak –

O TEC: Copak ta zdvořilá pomlčka, jen hezky dopověz, co si myslíš: jinak to potom vypadá s jeho rodinou tak jako s námi, vid', jako s tebou a maminkou, pořádné šaty si nekoupíte celý rok, divadlo slyšíte už jen z rádia, a to všechno proto, že táta je fušer.

DORA: Tyhle hlouposti ti nikdo nevyčítá, jen ty sám sobě, jako bys to přímo potřeboval pro své uspokojení.

O TEC: Protože osud je blázen, Doro, nezodpovědný blázen. Měl jsem být učencem, kazatelem nebo politikem – a místo toho se tu trápím jako venkovský stavitel, který poslední dobou už neumí postavit ani sousedovi chlívek, aby na něm neprodělal. Ale počkej, já ti ukážu při příští objednávce! Kéž by mi teď někdo zadal něco hodně velkého, na čem bych si mohl vynahradiť všechny tyto ztráty, pro které mě pokládáš za mizerného obchodníka.

DORA: Nu, tak zlé to s tebou není!

O TEC: Máš pravdu, je to mnohem horší. Ovšem, od té doby, co ty mi pomáháš, se mnohé změnilo, ale zeptej se maminky, jaké to bylo, když jsi byla malá.

DORA: Vždyť jsi říkal, že se dřív stavělo jedna radost –

O TEC: Ano, těm, kteří to dovedli, ale já měl odjakživa smůlu. Od té doby, co mi slídíš po kanceláři, hádáš se s dělníky a vedeš účetnictví, je to o sto procent lepší. Ty jsi krátce statečná, nadaná a schopná jako čert, na co sáhneš, děláš šikovně a chytře, ale já – kdepak, pro mne je obchod hotové bludiště, já měl být politikem, děťátko!

DORA: Opuště, tati, ale tam musí umět člověk teprve prorokovat, předvídat, věřit a vědět, jakou budou mít věci o trochu později cenu, a nedělat optimistické rozpočty podle dneška.

OTEC: Aby ty jsi nebyla jedovatá!

DORA: Politik musí snést opozici.

OTEC: Zcela správně, člověk ji snáší i ve vlastní rodině, ale jde mu to na nervy, a proto už to taky není, co to bylo. Za našeho mládí se politizovalo na procházkách a v hospodě, ale doma s tím dal každý pokoj, doma se nekřičelo a nebouchalo do stolu, ženské to tenkrát nezajímalo, muž tedy mohl mlčet, a proto byl alespoň někde mír. – Máš pravdu, Doro, ani to bych nemohl dělat, on k tomu dnes člověk musí umět nenávidět – a já to nemám v povaze.

DORA: To nemáš, drahoušku!

OTEC: Ale věda, to by mě bylo bavilo, víš, stavět něco duchovního, na daných základech, něco vznešeného, spředeného z myšlenek a vědění –

DORA: Cihly a beton jsou také solidní materiál, tatínku, a na světě musí být chrámy i garáže – tak se netrap! Je to od tebe rozhodně hezké, že jsi tady na venkově nezpohodlněl, že se chceš dovědět všechno možné.

OTEC: Právě. Mou poslední radostí jsou naše vzdělávací večírky, při kterých se mohu přihlásit k slovu a – a vymluvit se z toho, co vím, a z toho, co nevědí druzí.

DORA: Tatíčku, miláčku, nezlob se na své hubaté a nepodařené dítě, ale ty vaše vzdělávací večírky, to je přece kapitola sama pro sebe. Ty jsi moc jemný a vzdělaný drahoušek, protože tě odjakživa bavilo víc studovat a číst než počítat, kolik tašek budeš potřebovat na střechu stodoly, kterou jsi někomu stavěl s nechutí. Ale i k tomu bych vám řekla své.

OTEC: Jako ke všemu, vid', dceruško!

DORA: Jako ke všemu, čemu trochu rozumím, proč ne, tati! Tys vždycky chtěl, abych s tebou mluvila rovně a statečně o všem, co tě zajímá. Povýšil jsi mě na svého kamaráda –

OTEC: Z nouze, dceruško, protože jsem neměl tady v tom hnízdě s kým mluvit, je tu málo tak chytrých lidí jako ty, a maminka je z doby, kdy toho ještě ženské tolik nevěděly, ale teď ti mohu říci, že je to zase spekulace, na které jsem prodělal.

DORA: Proč?

OTEC: Protože už mě slečna dcera říká příliš, co si myslí, a to není zdravé v zájmu otcovské autority.

DORA: Vychovals mě tak, táto, říkals mi tak dlouho: Doro, řekni mi svoje mínění, až jsem se to naučila.

OTEC: Zcela správně – a nemusíš lhát ani teď, vím stejně, co mi chceš říci o našich vzdělávacích večírcích: že se tam přeme o zbytečných věcech, vid', můj drahy pedante!

DORA: Naprosto ne o zbytečných pro lidi, jako jsme na příklad ty a já, tatínku, ale jistě o docela zbytečných pro ty, kteří tam chodí otvírat ústa rozpaky! Jsou mezi nimi docela prostí lidé, s kterými máte začít, abych tak řekla, od píky, s dobou nálevníků, přes neandertálce hezky pomalu kupředu k pánům Asyřanům, když už chcete, aby se vyznali v minulosti. Ale začít udřeným a důvěřivým strycům vykládat o tom, že hmota neexistuje nebo že vesmír roste, jen proto, že si to pan profesor přečetl právě v Einsteinovi, to je, tati, docela bez systému. A věci bez systému zaviňují chaos, nejistotu a nepořádek.

OTEC: Výborně, jen hubuj, Doro, svého starého tátu; sama ležíš celé večery v učenosti –

DORA: Nerada, tatínku, ujišťuji tě, že se někdy pořádně nutím. Věř, že bych šla raději do kina nebo hrát bridže, ale dnešní člověk se musí ve všem trochu vyznat, hlavně ženská, jinak by byl ztracen.

OTEC: Tak teď jsi konečně šlápla vedle, miláčku, teď se tedy zatraceně mýlíš. My si totiž pořád s matkou říkáme, že jsi ztracená jako ženská – a právě proto, že jsi samá číslice, samý praktický povel, samá vzdělanost a práce. Takhle moc samostatnou ženu žádný muž nesnese, kdepak, to ti říkám já, tvůj vlastní otec a příslušník staré, poctivé generace.

DORA: Já vím, tati!

OTEC: Nevíš. V tomhle jsi jedinečně hloupá, holčičko, tak hloupá, jak dovede být jen chytrá a vzdělaná ženská. Se mnou můžeš mluvit, o čem chceš, ale ne se svobodným mužem určitého věku. Podívej se, jak to dopadá.

DORA: Co jak dopadá, tati?

OTEC: Tvoje dosavadní úspěchy. Jak se s někým seznámíš, vyženeš ho za tři dny, protože se každý okamžitě poleká. – Kriste Pane, co by taky vedle tebe dělal? Každý mužský chce být přece autoritou, pánem rodinných dispozic, myšlenek a názorů, každý pořádný muž chce být tím silnějším, chytřejším –

DORA: Nu, vždyť může, tatínku, ještě jsem v tom žádnému nebránila z těch, co se mi dvořili.

OTEC: Nebránila a – a všichni utekli, každý toho dostal za chvíli dost. Každý byl jaksi uražen, že se blýskáš, nebo polekán, že se vytahuješ, a i ten, který tvé vlastnosti obdivoval, se koneckonců bál, že snad víš o něco víc než on, nebo snad dokonce o mnoho víc.

DORA: To byly jen takové bezvýznamné případy, tati. Nikdy jsem s žádným hlupákem nekamarádila, naopak, mně se líbili vždycky jen chytrí chlápci, s kterými jsem se mohla hádat.

OTEC: Hádat se s muži, to je taky podivná záliba.

DORA: Tak tedy přít, to je takové zábavné dobývání pravdy, víš.

OTEC: Nevím. Přít a dobývat pravdu – koneckonců, snad to jde mezi přáteli, ale – *(chodí sem a tam a hezkou chvíli mlčí)*

DORA (*otáčt se za ním sem tam jako za tenisovým míčkem*): Čekám na to tvoje **ale**, tatínku.

MATKA (*vejde*): Cože nepíšete v kanceláři?

DORA: Mysleli jsme, že už bude oběd, maminko.

MATKA: Netěš se, nebude, ani za hodinu ještě nebude; za třicet let, co vedu domácnost, se mi neoctla v hrnci tak zatvrzelá slepice. Vařím ji už skoro od rána -

DORA: Dej do vody trochu sody, maminko!

MATKA: Bože, máš pravdu - a mne to nenapadlo! Tati, ta naše holka rozumí všemu, účetnictví, vaření, politice -

OTEC (*se zastaví a řekne konečně svoje ohlášené ale*): **Ale** nerozumí životu a to je velká chyba!

DORA: Jak to myslíš, tati?

OTEC: Mužům nerozumíš, to jsem chtěl říci.

DORA: Mužům? A tomu říkáš život?

OTEC: Ve tvém věku se tomu tak říká.

MATKA: V každém věku se tomu tak říká.

OTEC: Totiž, kdybych nebyl jejím otcem, nazval bych to ještě jinak.

DORA: Nazvi, tatínku!

OTEC: Říká se tomu láska, milá Doro. Nevím, jak přicházím k této cti, obyčejně tyhle věci dceři vysvětluje matka.

MATKA: Pane Bože, já už se s ní o tom namluvila, ale je to jediná věc, kterou nechápe.

DORA: I chápu!

OTEC: Nemluv - to by ses o ni tak nepřipravovala.

DORA: A čím se o ni připravuji? Prosím, poradte! Svou hanebnou povahou? Nenapudrovaným nosem? Účesem, který není podle obrázku z Votre Beauteaux? Svou neschopností?

OTEC: Ne, právě naopak, Doro, svou schopností, svou strašnou a obdivuhodnou životní schopností. Tolik zastat a vědět, to je tak neženské v očích druhého pohlaví!

DORA: Nepřeháněj, tatínku, já toho přece jen tolik neznám.

OTEC: Jediné, co neznáš, jsou muži, ale ty neznáš, chudinko, důkladně. - Každý z nich bude udiven tvými vlastnostmi, každý bude překvapen, že umíš polemizovat jako čert, vést obchod a uvařit tvrdou slepici, mnohý tě dokonce požádá o radu, až mu bude zle, ale žádný tě proto nebude milovat, děťátko!

MATKA: Je to hanebné, ale tatínek má pravdu.

OTEC: Bohužel. Láska není **údiv**, ale **obdiv**, a co se týče žen, platí vlastnostem opačným než u mužů. U vás, Doro, každý obdivuje a miluje právě to, co neumíte, v čem jste bezradné, slabé, závislé na jeho názoru a rozhodnutí. Muži ve vás milují svou vlastní převahu, to slabší a křehčí, než jsou sami - a to bohužel bere ženě každá přílišná energie a samostatnost.